

**Anbefaling til
Kommunalbestyrelser/Byråd**

og

Aftalenotat

for

Lokal Trepert for hovedvandopland 2.2

Isefjord og Roskilde Fjord

Indhold

Anbefaling til Kommunalbestyrelse / Byråd	3
1. Arbejdet med omlægningsplan for treparten Isefjord og Roskilde Fjord	5
1.1 Omlægningsplanerne bidrager til nationale mål	6
1.2 Kvælstofindsatsbehov i omlægningsplanen	7
2. Arbejdsprocessen	8
2.1 Samarbejde om udarbejdelse af planerne	8
2.2 Principper for omlægningsplaner Isefjord og Roskilde Fjord	8
2.3 Konkrete forslag til udpegninger er modtaget	9
2.4 Arbejdet med natur, synergier og multifunktionalitet	10
2.5 Lodsejer- og borgerinddragelse	10
2.6 Omlægningsplanens primære fokus i 2025	11
2.7 Realisering af et skitseprojekt.....	11
2.8 Omlægningsplanen er dynamisk.....	11
3. Det videre arbejde	12
3.1 Fremtidige milepæle.....	12
3.2 Andre aktører bidrager også med fremdrift i det kommende arbejde.....	13
3.3 Kystvandråd	13
3.4 Opdatering og datavask i MARS efter planens vedtagelse	14
3.5 Første møde i 2026.....	14
3.6 Naturgivne potentialer, realisérbare potentialer og dynamisk plan	15
3.7 Det videre arbejde med natur.....	15
3.8 Det videre arbejde med minivådområder	16
3.9 Den videre proces.....	19

Anbefaling til Kommunalbestyrelse / Byråd

Kære Kommunalbestyrelse / Byråd

Den Lokale Trepert for Isefjord og Roskilde Fjord fremlægger hermed vores bidrag til en samlet omlægningsplan for kystvandgruppe 'Kattegat, Nordsjælland'.

Planen er resultatet af et grundigt samarbejde mellem Landbrug & Fødevarer, Danmarks Naturfredningsforening, Naturstyrelsen og kommunerne.

Planen viser, at der i Trepert Isefjord og Roskilde Fjords fire delvandoplande er en samlet målopfyldelse på **104% for det fordelte indsatsbehov**.

De fire delvandoplande indgår i kystvandgruppen Kattegat Nordsjælland hvor også treparterne Øresund og Kalundborg bidrager til målopfyldelse. Tilsammen er der for de fem delvandoplande (indre Isefjord, Ydre Isefjord, Indre Roskilde Fjord, Ydre Roskilde Fjord og Kattegat Nordsjælland) planlagt for **108% af det samlede nettoindsatsbehov** til kystvandgruppen.

De 20 kommuner, Danmarks Naturfredningsforening og Naturstyrelsen anbefaler hermed den samlede omlægningsplan til vedtagelse i de respektive kommunalbestyrelser/byråd.

Alle parter tilslutter sig aftalenotatet.

Landbrug & Fødevarer er enig i omlægningsplanen i 19 ud af 20 kommuner. Landbrug og Fødevarer er ikke enig i Roskilde Kommunes omlægningsplan, og kan derfor ikke anbefale den samlede omlægningsplan.

Der er dele af planen i Roskilde Kommune, som Landbrug & Fødevarer ikke kan anbefale. Landbrug & Fødevarer påpeger, at planen ikke er arealeffektiv, idet store arealer er udpeget på arealer med høj retention og på produktiv landbrugsjord.

Landbrug og Fødevarer kan derfor ikke anbefale følgende arealer i Roskilde Kommune og ønsker, at de reduceres eller tages ud af MARS/omlægningsplanen:

- Jyllinges Grønne Ring (reduceres)
- Tornhøj (helt ud)
- Maglemose Ådal ydre (reduceres)
- Boserup Kilen (reduceres)
- Gundsømaglekilen (reduceres)
- Gadstrup skov (helt ud)
- Gulddysse Skov – udvidelse (helt ud)
- Himmelev skov (reduceres)

Den samlede trepart bemærker endvidere, at uanset om ovenstående områder er med eller ej, er der målopfyldelse. Treparten opfordrer parterne til at indgå i en dialog med henblik på, at parterne finder en fælles løsning for de omtalte otte områder.

Vi håber, at planen vil blive godt modtaget, og at alle parter vil fortsætte det vigtige samarbejde.

Reguleringen af landbrugets kvælstofudledning ændres fra 2027 fra en input-reguleret model til en output-reguleret model, hvilket, vil skabe yderligere motivation for, at det enkelte landbrug arbejder målrettet med reduktion af kvælstofudledningen på den enkelte ejendom.

Dette vil yderligere aktualisere behovet for arealomlægning. I Treparten ser vi frem til det kommende arbejde.

Med venlig hilsen

Den Lokale Trepart 2.2. Isefjord og Roskilde Fjord v/ repræsentanterne udpeget af Landbrug & Fødevarer, Danmarks Naturfredningsforening, Naturstyrelsen og kommunerne, den 30. oktober 2025

Aftalenotat

1. Arbejdet med omlægningsplan for treparten Isefjord og Roskilde Fjord

Beskyttelsen og genopretning af vandmiljøet i vores kystnære farvande er et fælles ansvar, der kalder på fælles løsninger, samarbejde og handling.

De danske fjorde er stærkt belastede af næringsstoffer. Isefjord og Roskilde Fjord er ingen undtagelse. Med denne omlægningsplan tager vi et nødvendigt skridt for at sikre god økologisk tilstand i fjordene – til gavn for naturen og kommende generationer.

Denne omlægningsplan er blevet til i tæt dialog mellem trepartens 20 kommuner, Landbrug & Fødevarer, Danmarks Naturfredningsforening og Naturstyrelsen.

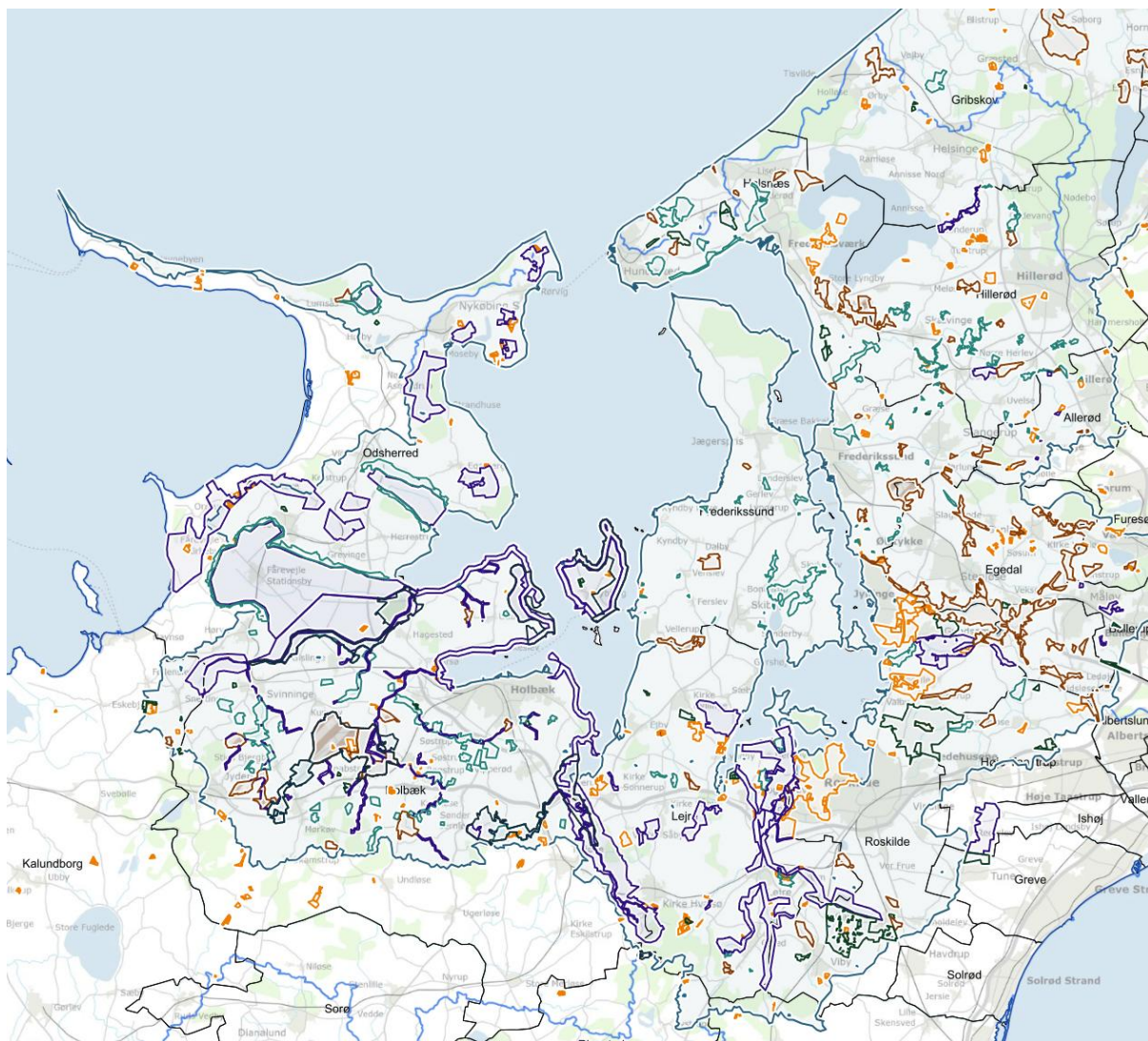
Denne lokale trepart arbejder med et opland, der er *særligt udfordret* i forhold til målopfyldelse. Omlægningsplanen udpeger tilstrækkeligt potentiale til at leve op til målet i vandområdeplanerne. Foran os ligger nu realiseringen af konkrete projekter. Det er en omfattende opgave, som parterne fortsætter sammen om.

Omlægningsplanen giver et samlet overblik over arbejdet med at udpege arealer til omlægningsprojekter i de fire delvandoplande, der indgår i 'Lokal Trepert for hovedvandopland 2.2 Isefjord og Roskilde Fjord'.

Omlægningsplanen indeholder et fælles overblik over det potentiale, der er i trepartens område for at nedbringe kvælstofudledningen, udtage kulstofrige lavbundsjorde, etablere mere skov og skabe en bedre sammenhæng i naturen. Fremadrettet vil der være et større fokus på skov og sammenhængende natur. Planen fremgår af Kort 1 og rummer projekter på forskellige stadier – fra idébaserede skitseprojekter til projekter, der allerede har fået tilsagn om økonomisk støtte eller er i gang med omlægning.

I det følgende giver vi et indblik i den arbejdsproces og de overvejelser, der ligger til grund for den færdige omlægningsplan og det fortsatte arbejde med implementeringen af.

Aftalenotatet og omlægningsplanen rummer nogle tekniske begreber, der er forklaret i omlægningsplanens bilag 1. Alle bilagshenvisninger i dette aftalenotat henviser til bilag i omlægningsplanen.

Kort 1. Kystvandgruppe 'Kattegat, Nordsjællands' samlede oversigt over indtegnede skitseprojekter i IT-systemet MARS d. 28.10.2025.

1.1 Omlægningsplanerne bidrager til nationale mål

Nationalt skal omlægningsplanerne samlet bidrage til at:

- Reducere kvælstofudledningen med **13.800 ton** gennem omlægning og ekstensivering
- Udtage **140.000 ha** kulstofrige lavbundsgrunde for at reducere CO₂-udledning.
- Etablere **250.000 ha** ny skov, heraf **100.000 ha** urørt skov

- Bidrage til målet om at skabe mindst **20% beskyttet natur** i 2030, herunder potentialer for store sammenhængende naturområder

I 2025 er fokus især på kvælstofreduktion og udtagning af lavbundslande. I omlægningsplanerne er der også udpeget arealer med potentiale for at forbinde og etablere værdifulde naturområder. De medtagne arealer er et udtryk for områdernes potentiale.

Der er ikke fastsat lokale mål for skovrejsning og natur, men de indgår i den nationale Aftale om et *Grønt Danmark*.

1.2 Kvælstofindsatsbehov i omlægningsplanen

Omlægningsplanen når en målopfyldelse på samlet 104 % i forhold til det fordelte indsatsbehov for tilbageholdelse af kvælstof i de fire delvandoplande. I forhold til nettoindsatsbehovet for de fire delvandoplande er der opnået 161% målopfyldelse, hvis målopfyldelsen i slutrecipienten Kattegat, Nordsjælland ikke inddrages.

Målet er fastsat på kystvandgruppeniveau for alle fem delvandoplande i vandområdeplanerne, og er fastsat af staten ud fra en vurdering af den kvælstofreduktion, der skal til for at opnå god økologisk tilstand i Kattegat, Nordsjælland og i de fire delvandoplande i Isefjord og Roskilde Fjord.

De fire delvandoplande indgår i kystvandgruppen Kattegat Nordsjælland hvor også treparterne Øresund og Kalundborg bidrager til målopfyldelse. Tilsammen er der for de fem delvandoplande (Indre Isefjord, Ydre Isefjord, Indre Roskilde Fjord, Ydre Roskilde Fjord og Kattegat Nordsjælland) planlagt for 108% af det samlede indsatsbehov til kystvandgruppen.

Der er en vis usikkerhed forbundet med de estimerede tal for kvælstofreduktion, som fremgår af tabel 1 i omlægningsplanen. Usikkerheden stiller krav til, at alle kommuner, i samarbejde med parterne i treparten, er på forkant med udpegningen af nye områder. Hvis en del af de allerede indtegnede potentialeprojekter med kvælstofreduktion ikke kan realiseres helt eller delvist, skal der udpeges nye arealer, der kan tilbageholde kvælstof. Det stiller krav til treparten som helhed om at følge fremdriften og sikre, at der tegnes nye arealer ind.

Omlægningsplanen lever op til målet for kvælstofindsatsen. Målet er fastsat af staten i vandområdeplanerne, og er den kvælstofreduktion, der skal til for at opnå god økologisk tilstand i Kattegat, Nordsjælland og i de fire delvandoplande i Isefjord og Roskilde Fjord.

Læs mere om den konkrete målopfyldelse herunder og i omlægningsplanen.

2. Arbejdsprocessen

2.1 Samarbejde om udarbejdelse af planerne

Der er nedsat politiske lokale trepart i hele landet, bestående af kommunerne i hovedvandoplandet, repræsentanter fra Landbrug & Fødevarer, Danmarks Naturfredningsforening og Naturstyrelsen.

Der ligger 20 kommuner i vandoplandet til Isefjord og Roskilde Fjord. I 2025 er der afholdt fem møder i treparten, der er udarbejdet et kommissorium (bilag 2) for trepartens arbejde, og en række principper for udpegning af arealer. Principperne fremgår herunder og af bilag 3. Møderækken fremgår af bilag 4.

2.2 Principper for omlægningsplaner Isefjord og Roskilde Fjord

I den lokale trepart Isefjord og Roskilde Fjord tilstræber vi en ensartet og effektiv udarbejdelse af omlægningsplanerne på tværs af kommunerne. Derfor har vi udarbejdet nedenstående fællesprincipper. Principperne understøtter prioritering af de arealer, der udpeges, og er samtidig praktiske og fleksible, så de kan rumme både faglige mål og lokale forhold.

Principperne skal ses i sammenhæng og supplerer hinanden. De supplerer hermed rammeaftalens overordnede formål med arbejdet. Rammeaftalen angiver følgende mål: *”Omlægningsplanerne skal vise vejen til målfrielse af kvælstof- og lavbundsindsatsen. Omlægningsindsatsen omfatter udtagning af kulstofrige lavbundslande, vådområder, skovrejsning, ekstensivering og andre arealbaserede omlægningsindsatser, herunder at bidrage til bedre vilkår for natur og biodiversitet”*¹

Principperne:

Arealer, der har lav kvælstofbindingseffekt

Princippet betyder, at arealer, der har det største potentiale for at mindske udledning af kvælstof til vandmiljøet udpeges. Det betyder, at områder med naturlig lav kvælstofretention udpeges.

Arealer, der har stor kulstofbindingseffekt

Arealer med kulstofrig lavbundsland udpeges til omlægning, så kulstoffet forbliver i jorden, og klimapåvirkningen mindskes. Det inkluderer både kulstofrig lavbundsland i ådalene og i afvandede moser.

¹ Rammeaftale mellem Ministeriet for Grøn Trepert og KL om kommunernes opgaver i omlægningsindsatsen i medfør af Aftale om et Grønt Danmark og Aftale om Implementering af et Grønt Danmark 13. december 2024.

Synergier/multifunktionalitet

Arealer, der samtidig har potentiale for multifunktionalitet udpeges, så de leverer flest mulige synergier ift. biodiversitet, grundvandsbeskyttelse eller kommunale planhensyn.

Princippet anerkender, at arealerne er en knap ressource, der skal anvendes klogt.

Store og sammenhængende arealer for mere og bedre natur

For at opnå en højere biodiversitet og optimere forudsætningerne for at skabe værdifulde naturområder, er det vigtigt at udtage store og sammenhængende arealer og randarealer. Herunder kan landskabstypen ådale spille en vigtig rolle, da de dels lever op til at være sammenhængende, dels er lavtliggende i landskabet og dels rummer arealer med højt kulstofindhold og muligheder for at vådlægge og tilbageholde kvælstof.

Teknikerne i kommunerne har anvendt principperne i udarbejdelsen af omlægningsplanerne. Nogle steder er de samlede principper suppleret af lokale principper.

2.3 Konkrete forslag til udpegninger er modtaget

Kommunerne har under arbejdet modtaget forslag til forskellige typer af omlægningsprojekter, som er indarbejdet i det omfang, der ud fra en faglig vurdering og under hensyntagen til de vedtagne principper, indeholder et potentiale for omlægning.

Forslag, der har potentiale til at reducere kvælstof, reducere CO₂ og som samtidig skaber sammenhæng mellem eksisterende natur og potentielle skitseprojekter, er prioriteret.

Forslag fra lodsejere er prioriteret. Kommunerne har gennemført forskellige former for lodsejerinddragelse.

Herudover er forslag medtaget, når de har stemt overens med kommunernes egne planer og visioner for natur og biodiversitet. Det forventes, at forslagene vil udgøre grundlaget for det videre arbejde med implementering af omlægningsplanen.

Udtagingskonsulenterne har arbejdet med potentialer for minivådområder. Få potentialer er indtegnet, men minivådområder forventes at komme til at bidrage yderligere til opfyldelse af kvælstofmålet i den dynamiske plan.

Naturstyrelsen igangsætter også vådområdeprojekter og naturgenopretningsprojekter. Disse bidrager også til udpegninger af potentialer i omlægningsplanen.

2.4 Arbejdet med natur, synergier og multifunktionalitet

Der er anvendt tilgængelige data og kortlægninger i arbejdet med at udpege arealer, herunder skabt viden om hvornår en udpegning understøtter flere formål og funktioner i landskabet (synergier/multifunktionalitet). Der er arbejdet med en række data og analyser – blandt andet fra MARS – til at pege på arealer med størst mulig effekt. Ikke alle gevinster kan rummes i MARS. Treparten savner f.eks. muligheden for at kunne indtegne gevinster, der kan opnås ved ændret dyrkningspraksis.

Som supplement til indsatser for kvælstof og lavbund har der bl.a. været fokus på at:

- styrke og forbinde værdifulde større naturområder
- beskytte drikkevandsressourcer
- skabe rekreative muligheder

Synergier og multifunktionalitet prioriteres fortsat i det videre arbejde med omlægning, så der opnås størst mulig effekt af omlægningerne.

Kommunerne er forskellige; geografien er forskellig, de politiske visioner er forskellige, kommuneplaner, indsatsplaner og klimaplaner er forskellige. Derfor er kommunerne også forskellige steder i processen med at udpege arealer til skov, grundvandsbeskyttelse og større sammenhængende områder til natur. Selvom kommunerne har arbejdet efter de samme vedtagne principper, afspejles de nævnte forskelligheder i hvor meget skov og natur, der er indtegnet i omlægningsplanen på nuværende tidspunkt. Det betyder, at der godt kan arbejdes med udvikling af natur og skovrejsning i andre plangrundlag, selvom det ikke fremgår af omlægningsplanen.

2.5 Lodsejer- og borgerinddragelse

Den Lokale Trepert betragter lodsejerinddragelse som en vigtig del af processen og lægger vægt på, at det er frivilligt for lodsejerne, om de ønsker at være med i projekter.

De 20 kommuner har grebet lodsejerinddragelsen forskelligt an. Nogle kommuner har udsendt et generelt og eventuelt et opfølgende informationsbrev til lodsejerne, og flere kommuner har holdt borgermøder. Andre har afventet Den Lokale Treperts principgodkendelse af den samlede omlægningsplan.

Ultimo 2025 forventes det, at alle kommuner har haft kontakt til de berørte lodsejere primært via et eller flere orienterende breve. Nogle kommuner har mulighed for individuel dialog med dem, der ønsker mere information om konkrete projekter på deres jord, mens andre inviterer til større oplandsmøder. Alle lodsejere bliver inddraget, når projektlederne begynder at arbejde med de konkrete skitseprojekter eller interesseområder.

Både Landbrug & Fødevarer og Danmarks Naturfredningsforening har haft følgegrupper i baglandet.

2.6 Omlægningsplanens primære fokus i 2025

Omlægningsplanen består af arealer, også kaldet skitseprojekter, der på et fagligt grundlag er vurderet til at udgøre et potentiale for tilbageholdelse af kvælstof og tilbageholdelse af klimagasser.

Omlægningsplanerne er første trin i arbejdet i de lokale grønne treparter. I 2025 er den primære forpligtelse i arbejdet med den grønne trepart at planlægge skitseprojekter til at nå kvælstofmål og tilbageholde klimagasser, og derfor har arbejdet hovedsageligt haft dette fokus.

2.7 Realisering af et skitseprojekt

Et skitseprojekt udgør et potentiale, der først indfris, når der realiseres et konkret projekt. Det er frivilligt for lodsejere, om de ønsker at indgå i et projekt og omlægge arealer. Hvis en lodsejer har arealer, der er omfattet af omlægningsplanen, vil kommunen invitere til dialog, ligesom også lodsejer kan tage kontakt til en kommune for dialog og vejledning.

Arealerne skal undersøges nærmere før et konkret projekt sættes i gang. Omlægningsplanen er således ikke bindende for hverken lodsejere eller kommuner, og lodsejere er ikke forpligtede til at deltage, eller til selv at gennemføre en omlægning, selvom de har arealer i omlægningsplanen.

Projektarealer, samt tilstødende arealer skal undergå en grundig, faglig forundersøgelse af effekter og konsekvenser på både kort og langt sigt, så projektrealisering sker på et oplyst grundlag.

Naturstyrelsen er i mange tilfælde projektleder og bidrager med deres erfaring til realisering af projekter.

2.8 Omlægningsplanen er dynamisk

Omlægningsplaner er dynamiske projektkataloger, der viser vejen til målopfyldelse, som løbende skal opdateres. På den måde kan kommunerne og andre aktører altid anvende nye virkemidler. Treparten forpligter sig til løbende at sikre, at omlægningsplanen indeholder skitseprojekter, der sikrer målopfyldelse. Hvis resultatet for

kvælstofindsatsen ændres, så der ikke længere er målopfyldelse, skal der findes nye potentialer.

Omlægningsplanen skal ikke i offentlig høring. Når kommunen skal give tilladelse til at etablere det enkelte projekt, vil der i de fleste tilfælde være en offentlig høring i forbindelse med den almindelige myndighedsgodkendelse.

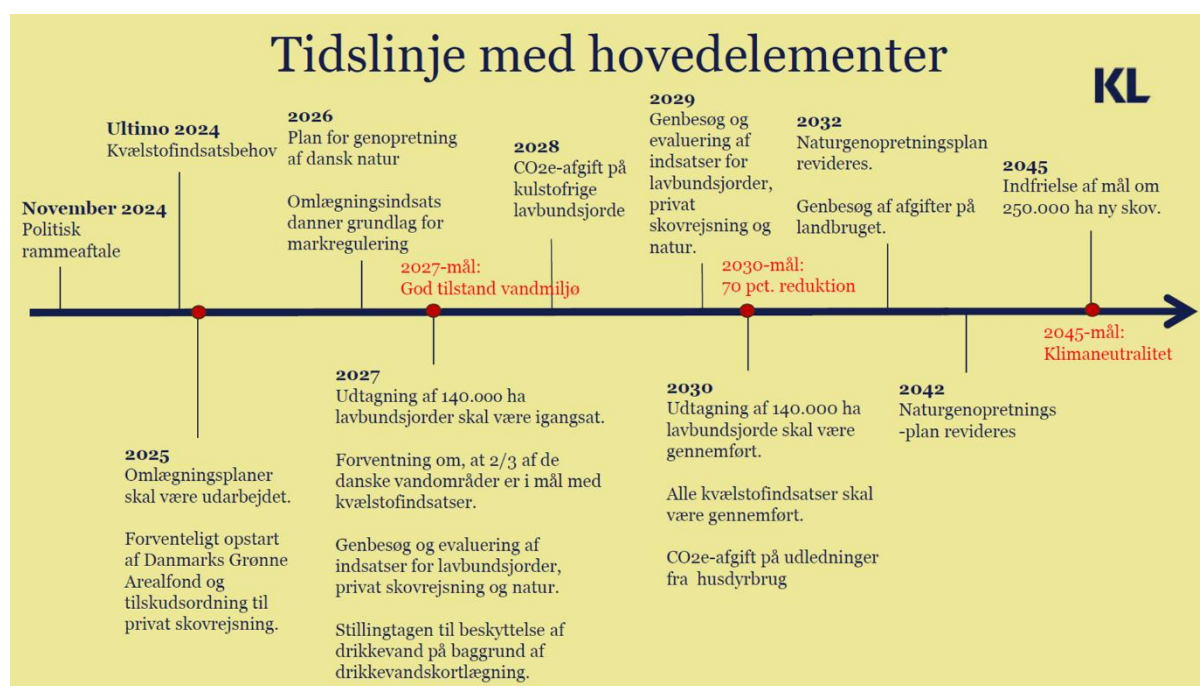
Der foregår løbende lodsejerdialog i trepartens kommuner og det vil derfor være muligt at tilføje og/eller ændre skitseprojekter i omlægningsplanen efter dens vedtagelse i kommunalbestyrelserne.

3. Det videre arbejde

3.1 Fremtidige milepæle

Omlægningsplanen lever op til indsatskravene for kvælstofreduktion og omfatter en bred vifte af synergier, herunder også sammenhængende natur. Arbejdet med at identificere egnede arealer til ny natur, drikkevandsbeskyttelse og skovrejsning fortsætter på landsplan og i treparten.

Der er en stram tidsplan for realiseringen af aftalen om et grønt Danmark. Den politiske aftale, som omlægningsplanerne hviler på, indeholder en række milepæle. De fleste fremgår af KL's tidslinje nedenfor. Treparten peger i den forbindelse på, at de danske vandområder skal være i mål med kvælstofindsatsen inden udgangen af 2027, jf. Trepartsaftalen, Vandrammedirektivet og Vandområdeplanen.

De anvendte virkemidler i planen er styret af hvilke tilskudsordninger, der allerede eksisterer. Det er muligt at paletten af ordninger bliver større eller at de eksisterende ordningerne bliver bredere og nemmere at ansøge.

Idet omlægningsplanen er dynamisk, vil treparten i de kommende år løbende sikre opfølgning på fremdrift på projekterne og målopfyldelsen.

Der er endnu ikke viden om, hvordan staten vil følge de dynamiske planer.

3.2 Andre aktører bidrager også med fremdrift i det kommende arbejde

Arbejdet med omlægning vil omfatte mange forskellige aktører både i kommunerne og andre parter. Kommunerne vil fortsætte deres faciliterende arbejde. Mange kommuner har etableret særlige opgaveudvalg. Kommunerne lægger vægt på den lokale brede inddragelse. Kommunerne understreger vigtigheden af inddragelse også af trepartens øvrige medlemmer.

Staten, herunder Naturstyrelsen, vil indgå i arbejdet med konkrete projekter, herunder bistå med jordfordeling.

Vandforsyninger har allerede spillet og vil fortsat spille en aktiv rolle nogle steder ved finansiering af nye skov/natur til beskyttelse af grund- og drikkevand.

Der forventes tillige at blive større sammenhængende naturprojekter (også kaldet signaturprojekter), som er finansieret og måske drevet af fonde, der ønsker at støtte målet om at skabe mere natur.

3.3 Kystvandråd

Der er også en forventning til at Kystvandrådet kommer til at bidrage med input og rådgivning til omlægningsplanen og hjælpe med at få planen ført ud i livet.

Samarbejdet mellem Kystvandråd og den lokale trepart skal ske på en måde, så det sikres, at kystvandrådets rådgivende arbejde i form af analyser, forsøgsprojekter og lokal viden indgår i relevant omfang i den lokale treparts arbejde med omlægningsplaner og realisering af projekter.

Kystvandrådet forbedrer datagrundlaget ved bl.a. at foretage lokale analyser og udvikle en oplandsmodel og en ny fjordmodel. Kystvandrådet udvikler også et katalog over marine virkemidler. Det forventes at forskerne kan forbedre den lokale viden om næringstoftransporten fra mark til fjord.

Kystvandrådet er oprettet efter anmodning fra et partnerskab af de 6 kystkommuner; Odsherred, Holbæk, Lejre, Roskilde, Frederikssund, Halsnæs og lokale repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforening og Landbrug & Fødevarer. I Kystvandrådet sidder interesseorganisationer fra både natur/friluft og erhverv/landbrug samt forsyningsselskaber.

Afrapporteringerne forventes at komme i løbet af foråret 2026. Herefter vil der blive arrangeret en workshop for den lokale trepart og Kystvandrådet for at sikre input til den dynamiske omlægningsplan. Arbejdet i kystvandrådet kan ikke føre til, at kravet til kvælstofindsatsen ændres, jf aftalen indgået i forbindelse med nedsættelse af Kystvandrådet for Isefjord-Roskilde Fjord.

3.4 Opdatering og datavask i MARS efter planens vedtagelse

Staten udvikler og forbedrer løbende IT-systemet. Med opdatering den 18. september 2025 blev det muligt at differentiere kvælstofopgørelsen for virkemidlerne skovrejsning, ekstensivering og 'øvrige' i MARS. Der udestår derfor et arbejde i at opdatere projekter i MARS, herunder identificering af arealer til skovrejsning og natur. Dette arbejde vil fortsætte efter omlægningsplanens vedtagelse.

Det blev samtidigt muligt at bruge kategorien "naturpotentiale" i omlægningsplanen. Kommunerne vil opdatere de indtegnede projekter hurtigst muligt i 2026, så kategorien anvendes der, hvor den er relevant.

En anden justering, der kommer til at blive arbejdet med, er de arealer i omlægningsplanen, der omfatter allerede eksisterende natur eller skov, eller andre arealer der ikke kan omlægges og derfor kun bidrager med et kvælstof-potentiale 'på papiret' og ikke i virkeligheden. Justeringen vil bestå af en form for datavask og tilpasning i MARS.

3.5 Første møde i 2026

På det første møde i 2026, som forventes at blive i februar, skal der ske en drøftelse og vedtagelse af en milepælsplan for det videre arbejde med realisering af projekter udpeget i planen, herunder det videre arbejde med opdatering af datagrundlag og udpegnings af sammenhængende naturpotentialer og skov. På møderne i treparten bliver der en løbende opfølgning på fremdrift, og der bliver en årlig offentlig rapportering om omlægningen.

3.6 Naturgivne potentialer, realisérbare potentialer og dynamisk plan

I forhold til målopfyldelse for kvælstofreduktion er der enighed om, at indsatsbehov for at opnå et godt vandmiljø med baggrund i de bagvedliggende krav skal følges i 2026 og de kommende år. Omlægningsplanen består både af projekter, der er i gang med at blive gennemført og skitseprojekter, der lige nu er på potentialestadiet. Der er en fælles erkendelse af, at *alle* de nuværende skitseprojekter med stor sandsynlighed *ikke* kommer til at blive realiseret med det samme, eller i fuldt omfang.

Der er både naturgivne potentialer og realisérbare potentialer. De naturgivne potentialer er dem, vi indtegner i omlægningsplanen ud fra kulstofkort og retentionskort.

De realisérbare potentialer kan variere. De kan variere over tid og de kan variere med vores vidensgrundlag. Måske ønsker en lodsejer ikke at bidrage med arealer lige nu, men efter et salg eller jordbytte, kan arealet komme i spil og projektet realiseres. Et realisérbart potentiale kan også variere med vores viden. En forundersøgelse gør os klogere på hvilken effekt et givent projekt forventes at have på vandmiljøet. Det kan betyde både opjustering eller nedjustering af potentialet i omlægningsplanen. Det forventes også at Kystvandrådet indsamler og bearbejder data, der kan bidrage til viden om potentialer for reduktion af næringsstoffer til kystvandene.

Det er en præmis for arbejdet, at omlægningsplanerne er dynamiske, men der er ikke fælles nationale retningslinjer for det opfølgende arbejde endnu. I den lokale trepart for Isefjord og Roskilde Fjord er vi enige om, at det er en vigtig del af vores kommende arbejde, at implementeringen og realiseringen af projekter skal følges af treparten. Målet er at opnå kvælstofreduktioner, der medfører god økologisk tilstand i fjordene og i Kattegat, Nordsjælland. Det betyder, at når et potentiale forsvinder fra planen (som følge af ny viden eller manglende interesse fra lodsejer), skal der udpeges nye potentialer et sted i hovedvandoplandet.

3.7 Det videre arbejde med natur

Med vedtagelsen af EU's naturgenopretningsforordning vil regeringen i 2026 fremlægge en samlet plan for genopretning af den danske natur. Der er også en forventning om, at staten vil udarbejde en skovplan og revidere Skovloven.

Den lokale trepart vil i første halvdel af 2026 sikre, at kommunerne har indledt arbejdet med at undersøge, hvor det giver mest værdi at etablere ny skov, herunder urørt skov. Omlægningsplanen vil løbende blive opdateret som følge heraf.

Udpegningen af naturpotentialer kan ske på arealer, hvor der er identificeret potentiale for at bidrage til beskyttet og strengt beskyttet natur og større sammenhængende naturområder. Indtegningen kan foretages ovenpå eksisterende natur og skov med et naturforbedrende potentiale, igangværende/realiserede projekter, skitseprojekter og i mellemrum/randarealer. Naturpotentialet vil således angive et bruttoareal, som i stor udstrækning indeholder eksisterende aftaler og andre projekter i omlægningsplanen. Treparten bidrager således i sit kommende arbejde med at nå det nationale mål om 20% beskyttet og strengt beskyttet natur i 2030.

Synergier og multifunktionalitet prioriteres fortsat i det videre arbejde med omlægning, så der opnås størst mulig effekt af omlægningerne.

Der findes ikke faste statslige tilskudsordninger til finansiering af projekter med naturpotentiale på nær puljen til ekstensivering. Projekterne skal derfor finansieres på anden vis, fx i samarbejde med private fonde, andre interessenter og statslige puljer. Forsyningsselskaberne kan også spille en aktiv rolle i finansieringen af skov og natur til beskyttelse af drikkevandsinteresser.

Flere kommuner arbejder allerede med store og sammenhængende naturprojekter, - også på tværs af kommunegrænser, hvor koordinering mellem kommunerne er afgørende for realisering. Til inspiration kan nævnes, at der er stort fokus på arealerne omkring Arresø, Åmosen og Kornerup Ådal. Det forventes at flere fonde og andre interessenter vil investere i større sammenhængende natur og skov. Dette bliver en naturlig del af trepartens arbejde.

Flere kommuner har oprettet opgaveudvalg, der skal bidrage til implementering af omlægningsplanen ved at bane vejen for realisering af konkrete projekter, herunder også natur.

3.8 Det videre arbejde med minivådområder

Minivådområder er et af virkemidlerne til at opnå kvælstofreduktion. Minivådområder er en arealeffektiv mulighed for at nå miljømålene. Samtidig bidrager minivådområderne til at skabe en balance mellem produktion, natur og vandmiljø. Minivådområderne kan etableres i det omfang, de ikke konflikter med andre trepartsprojekter.

Omlægningsplanen omfatter i øjeblikket 31 minivådområder, der samlet udgør en effekt på 10 ton.

Flere minivådområder forventes at blive tilføjet omlægningsplanen i år eller i starten af 2026, idet potentialet for minivådområder ikke er tegnet ind i MARS. SEGES har

beregnet kvælstofeffekt-potentialet for minivådområder, som fremgår af nedenstående tabel 1. Det samlede potentiale er, i følge SEGES, 170,8 ton kvælstofeffekt, hvis virkemidlet minivådområder benyttes på lerjorde, heraf fremgår 10 ton i MARS. Dermed er det resterende vurderede maksimale potentiale 160,8 ton.

Minivådområder kan tegnes ind i MARS de konkrete steder ved ansøgning om tilskud hos SGAV. SGAV har oplyst, at de indtegner alle ansøgte minivådområder i MARS i slutningen af 2025, hvis de ikke allerede fremgår af omlægningsplanen. Derfor forventes det, at flere minivådområder vil indgå i omlægningsplanen fremadrettet.

Treparten er opmærksom på, at minivådområder har en 10-årig forpligtelse. Der er en forventning om, at de vil være blivende. Hvis de nedlægges, er det relevant at sikre at alternativ effekt etableres, hvis det er nødvendigt for den samlede målopfyldelse.

Tabel 1. Potentiale for kvælstofeffekt ved valg af virkemidlet minivådområder (Beregnet af SEGES)	
Kommunenavn	Kvælstofeffekt potentiale ved minivådområder på lerjord (ton)
Roskilde Fjord, Indre	
Lejre	22,2
Roskilde	15,9
Frederikssund	6,1
Høje-Taastrup	2,7
Egedal	1,2
Ringsted	0,9
Køge	0,5
Greve	0,1
Total	49,6
Roskilde Fjord, Ydre	
Frederikssund	10,0
Egedal	3,0
Allerød	2,3
Hillerød	1,2
Halsnæs	0,2
Roskilde	0,6
Total	17,2
Isefjord, Indre	
Holbæk	55,6
Odsherred	16,5
Lejre	9,5
Frederikssund	6,5
Kalundborg	3,6
Total	91,7
Isefjord, Ydre	
Frederikssund	7,0
Odsherred	4,6
Holbæk	0,7
Total	12,3
Totalt potentiale for Isefjord og Roskilde Fjord	170,8 ton
Totalt potentiale for Isefjord og Roskilde Fjord, fratrukket det der er indtegnet i MARS (170,8 - 10 ton)	160,8 ton

Tabel 1 Det er kun en begrænset del af minivådområderne, der fremgår af omlægningsplanen i MARS (10 ton). Tabellen viser potentialet for kvælstofreduktion, hvis SEGES' potentialevurdering af minivådområder realiseres. SEGES oplyser at der er betydelig usikkerhed forbundet med potentialevurdering for sandjorde, og derfor fremgår disse ikke. Der kan være potentialer andre steder end de her modelberegne, ligesom der kan være nogen af de modelberegne, som i praksis viser sig at være forkerte.

3.9 Den videre proces

I 2025 har parterne arbejdet tæt sammen om udviklingen af omlægningsplanen. Det fælles arbejde har været præget af en konstruktiv og løsningsorienteret tilgang, som parterne forpligtiger hinanden til at videreføre i de kommende år.

Parterne ser frem mod 2026, 2027 og 2028 som vigtige år i forhold til at sikre fremdrift, forankring og realisering af omlægningsindsatsen. Der er en fælles forståelse af, at det fortsatte samarbejde – både lokalt og på tværs – er afgørende for at kunne håndtere barrierer og dele viden på tværs af aktører og geografier. Samarbejdet omkring den Lokale trepart fortsætter i 2026 og årene frem med udgangspunkt i de nationale udmeldinger fra trepartssamarbejdet. De nærmere rammer for det arbejde forventes fastlagt i aftaler mellem KL og Ministeriet for Grøn Trepert med inddragelse af Landbrug & Fødevarer samt Danmarks Naturfredningsforening.

Arbejdet med omlægning vil fortsat ske i en tæt dialog med lodsejerne.

Når dette aftalenotat, der er en del af omlægningsplanen, offentliggøres sammen med omlægningsplanen, kan alle berørte lodsejere se de dele af deres arealer, der indgår i omlægningsplanen som et potentielt projekt. Projektlederne i kommunerne og Naturstyrelsen samt udtagningskonsulenterne fortsætter arbejdet med at opfylde målene i planen i samarbejde med de lokale lodsejere.

Det er vores forhåbning, at mange lodsejere vil se positivt på at indgå i et frivilligt samarbejde om mulighederne på deres jorde og en arealomlægning til gavn for vandmiljøet, klimaet og naturen samt en fremtidssikret landbrugsproduktion.

30. oktober 2025

Den Lokale Trepert for Isefjord og Roskilde Fjord v/ repræsentanterne udpeget af Landbrug & Fødevarer, Danmarks Naturfredningsforening, Naturstyrelsen og kommunerne

Grethe Saabye, Lejre Kommune, Formand, lokal trepart Isefjord-Roskilde Fjord

Martin Stokholm, Lejre Kommune, Næstformand, lokal trepart Isefjord-Roskilde Fjord

Lars Jonsson, Landbrug & Fødevarer

Yke Kloppenburg-Oosterwoud, Landbrug & Fødevarer

Ole Busck, Danmarks Naturfredningsforening

Kirsten Flemming Hansen, Danmarks naturfredningsforening

Jens Peter Simonsen, Naturstyrelsen

Marianne Burchall, Albertslund Kommune

Kristine Klæbel, Albertslund Kommune

Karsten Längerich, Allerød Kommune

Michala Tarbo Andersen, Allerød Kommune
Taner Genc, Ballerup Kommune
Stine Rahbek Pedersen, Ballerup Kommune
Vicky Holst Rasmussen, Egedal Kommune
Bo Brøndum Pedersen, Egedal Kommune
Søren Weimann, Frederikssund Kommune
Ole Friman Hansen, Frederikssund Kommune
Lene Munch-Petersen, Furesø Kommune
Claus Torp, Furesø Kommune
Tom Vang Knudsen, Gladsaxe Kommune
Pia Vendelholt, Gladsaxe Kommune
Hans-Jørgen Kirstein, Greve Kommune
Katrine Madsen, Greve Kommune
Morten Dahlberg, Gribskov Kommune
Daniel Frigast, Gribskov Kommune
Anja Rosengren, Halsnæs Kommune
Tommy Frøslev, Halsnæs Kommune
Marco Damgaard, Herlev Kommune
Arly Eskildsen, Herlev Kommune
Louise Colding Sørensen, Hillerød Kommune
Vibeke Meno, Hillerød Kommune
Karen Thestrup Clausen, Holbæk Kommune
Christian Ahlefeldt-Laurvig, Holbæk Kommune
Turan Akbulut, Høje Taastrup Kommune
Peter H. Faarbæk, Høje Taastrup Kommune
Esben Hansen, Kalundborg Kommune
Pia Nielsen, Køge Kommune
Karina Vincentz, Odsherred Kommune
Felex Pedersen, Odsherred Kommune
Klaus Hansen, Ringsted Kommune
Pernille Crone, Ringsted Kommune
Jonas Paludan, Roskilde Kommune
Trine Borre, Roskilde Kommune